

RTU studiju kurss "Atkarības un profilakse"

0L000 Liepājas akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	LA0419
Nosaukums	Atkarības un profilakse
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Madara Lapsa - Lektors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studiju kursā apgūst zināšanas un prasmes, lai izprastu sociālā darba specifiku ar atkarīgiem cilvēkiem: sadarbības veidošanu, intervences metodēm, par pielietojamajām teorijām un pieejām, to nozīmi atveseļošanās procesā un sociālo problēmu risināšanā, par LR likumiem un normatīviem aktiem saistībā ar atkarības vielu lietošanu un rehabilitācijas iespējām.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: Veicināt izpratni par atkarību veidiem, cēloņiem, izraisītajām sekām un profilaksi, sociālo darbu ar atkarīgām un līdzatkarīgām personām, ievērojot personības īpatnības, cilvēktiesības, izmantojot kopveseluma pieeju problēmas risināšanā. Studiju kursa uzdevumi: Zināšanu un izpratnes par atkarību veidiem, cēloņiem, sekām, sociālā darbinieka kompetenci atkarību profilaksē un atkarību problēmu risināšanā sekmēšana.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	1. Iepazīties ar psihoaktīvo vielu un procesu atkarības veidošanās riska un aizsargājošiem faktoriem, veikt to salīdzinājumu. 2. Izpētīt universālās, selektīvās un indikatīvās profilakses piemēru labās prakses pasaulē un izvērtēt iespēju tās pielāgot Latvijas situācijai. 3. Izlasīt un izvērtēt materiālu par atveseļošanās no atkarības posmiem un veikt to analīzi un savstarpējo salīdzināšanu. 4. Iepazīties ar pieejamā atbalsta un palīdzības resursu karti atkarīgām un līdzatkarīgām personām; izveidot savas potenciālās sociālā darba prakses vietas resursu karti 5. Iepazīties ar pētījumu saturu un rezultātiem, veikt salīdzinājumu un izdarīt secinājumus. 6. Iepazīties ar piedāvāto situāciju un atbilstoši Latvijas normatīvo aktu bāzei aprakstīt pieejamos pakalpojumu nodrošināšanu konkrētajā situācijā

Literatūra	Obligātā / Obligatory: 1. Labklājības ministrija (2020). Metodiskais materiāls sociālajam darbam ar atkarīgām un līdzatkarīgām personām. SIA "Ulma" 2. Anonīmo Alkoholiku izdevums Anonīmie Alkoholiki 3. Anonīmo Alkoholiku izdevums Dzīvot skaidrā 4. Biedrība „Latvijas Pašvaldību mācību centrs” un eksperti, Vadlīnijas valsts un pašvaldību iestāžu speciālistiem darbam ar bērniem ar atkarības problēmām un uzvedības traucējumiem, 2013. 5. Frīls, Dž., Frīla. L. Pieaugušie bērni. Rīga, Apgāds Zvaigzne ABC, 2016. 5. Metodiskais materiāls sociālajam darbam ar atkarīgām un līdzatkarīgām personām. Pieejams 6. Narkoloģija (A. Stirnas redakcijā), Rīga, Medicīnas apgāds, 2008 7. Narkotiku lietošanas radītā veselības kaitējuma mazināšana un novēršana Rokasgrāmata kaitējuma mazināšanas pakalpojumu sniedzējiem darbā ar injicējamo narkotiku lietotājiem. 8. Rokasgrāmata. Metodes un pieejas sociālā darba jomā. ESF projekts sociālo pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai Kuldīgas novadā. Pieejama https://www.sif.gov.lv/ 9. Tverskis Dž. Ā.(2014). Atkarīgo domāšana. Rīga, Zvaigzne ABC 10. Айвазова А. Е. (2003). Психологические аспекты зависимости. СПб., Речь 11. Григорьев Н.Б., Психологическое консультирование, 12. Пилипенко А., Соловьева И. (2018). Зависимые, созависимые и другие трудные клиенты. Психологический тренинг. СВАРОГ 13. Савина Е. (2017). Возвращение Кая. Зависимость от алкоголя и наркотиков. Выздоровление. Вече Papildu / Additional: 1. Bancroft, A. (2009). Drugs, Intoxication and Society. Cambridge:Polity 2. Anonīmo Alkoholiku izdevums 12 soļi un 12 tradīcijas 3. Bītiņa M.(2007). Pārtraukt līdzatkarību. Rīga, Mansard 4. Deksters G., Vošs M.,(2006). Rokasgrāmata psihiatrijas māsām. Rīga, Jumava 5. Kulbergs J.(2001). Dinamiskā psihiatrija. Rīga, Jumava 6. Latvijas sociālo darbinieku ētikas kodekss 7. Norvuda, R. (1999). Sievietes, kas mīl par daudz. Rīga, Jumava 8. Rudzītis V. (2013). Bēdēs meitaiņa un viņas tēvs. Rīga, VR grāmatu apgāds 9. Rudzītis V. (2004). Dejas uz palodzes pie atvērtā loga. Rīga, Jāņa Rozes apgāds 10. Labklājības ministrija (2023). Sociālā darba terminoloģijas vārdnīca. Rīga, Latvijas Universitāte. 11. Sudraba V. (2012). Narkoloģisko pacientu terapija un psihosociālās funkcionēšanas spēju izmaiņu dinamikā, Promocijas darbs Medicīnas zinātņu doktora grāda iegūšanai. Rīga 12. Utināns A. (2015). Cilvēka psihe. Rīga, Nacionālais apgāds Interneta resursi/Internet resources: 1. Latvijas Republikas Saeima (1997). Ārstniecības likums. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/44108-arstniecibas-likums - Latvijas Republikas Saeima (1998). Bērnu tiesību aizsardzības likums. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums - Latvijas Republikas Saeima (2002). Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums - Latvijas Republikas Saeima (2002). Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprītes likums. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/282077-tabakas-izstradajumu-augu-smekšanas-produktu-elektronisko-smekšanas-iericu-un-to-skidrumu-aprites-likums - Ministru Kabinets (2017). Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem - Ministru Kabinets (2020). Kārība, kādā no apreibinošām vielām un procesiem atkarīgas personas saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/316718-kartiba-kada-no-apreibinosam-vielam-un-procesiem-atkarigas-personas-sanem-socialas-rehabilitacijas-pakalpojumu 2. Sistēmiskā teorija psihosociālajā konsultēšanā, pieejama http://socialaisdarbs.blogspot.com/p/normal-0-false-false-false-lv-x-none-x_92.html 3. www.aa.org.lv 4. www.na.org.lv 5. www.pabslabs.lv
Nepieciešamās priekšzināšanas	Ievads studijās un profesionālā ētika, Sociālā darba teorijas, Sociālais darbs ar indivīdu, sociālais darbs ar grupu, Attīstības psiholoģija, Ģimenes un sabiedrības sociālā mijietekme, Krīžu intervence sociālā darba praksē, Ģadījuma vadīšana sociālā darba praksē u.c.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienēs studijas		Nepilna laika neklātienēs studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. temats. Atkarības kā biopsihosociālās problēmas izpratne. Atkarības cēloņi un sekas. Atkarīgas personas domāšanas īpatnības un personības raksturojums. Atkarības un līdzatkarības paralēlisms. Praktiskais darbs: Iepazīties ar psihoaktīvo vielu un procesu atkarības veidošanās riska un aizsargājošiem faktoriem, veikt to salīdzinājumu.	4	6	2	8
2. temats. Atkarību profilakses dažādie daļējumi; universālā, selektīvā un indikatīvā profilakse. Kaitējuma mazināšanas stratēģijas Praktiskais darbs: Izpētīt universālās, selektīvās un indikatīvās profilakses labās prakses piemēru pasaulē un izvērtēt iespēju tās pielāgot Latvijas situācijai	2	6	2	8

3. temats. Mikrolīmeņa intervences process. Kontakta veidošana, sadarbības uzsākšana. Problēmu loka izzināšana un apzināšana sociālā darbinieka un klienta izpratnē, metožu karte. Praktiskais darbs: Izlasīt un izvērtēt materiālu par atveseļošanās no atkarības posmiem un veikt to analīzi un savstarpējo salīdzināšanu.	4	6	2	10
4. temats. Sociālā darbinieka un klienta mijiedarbība. Mīti par atkarību. Sociālā darbinieka lomas. Vērtības un ētika, to iespējamā sadursme. Pārnese un pretpārnese Praktiskais darbs: Iepazīties ar piedāvāto situāciju un atbilstoši Latvijas normatīvo aktu bāzei aprakstīt pieejamos pakalpojumu nodrošināšanu konkrētajā situācijā	4	6	2	8
5. temats. Atkarīgām un līdzatkarīgām personām pieejamie pakalpojumi. Likumdošana. Praktiskais darbs: Iepazīties ar pieejamā atbalsta un palīdzības resursu karti atkarīgām un līdzatkarīgām personām; izveidot savas potenciālās sociālā darba prakses vietas resursu karti	6	8	2	10
6. temats. Sociālā darba specifika darbā ar atsevišķām grupām (klienti ar GRT, gerontoloģiskie klienti, bērni un jaunieši) Sociālā darba teorijas atkarību profilaksē. Praktiskais darbs: Iepazīties ar pētījumu saturu un rezultātiem, veikt salīdzinājumu un izdarīt secinājumus.	4	6	2	8
7. temats. Multidisciplināra pieeja darbā ar atkarīgām personām. Komandas darbs un sadarbības partneru loma. Multidisciplināra pieeja darbā ar atkarīgām personām ietver dažādu jomu profesionāļu sadarbošanos, lai nodrošinātu holistisku un klienta vajadzībām atbilstošu atbalstu. Sociālais darbinieks, psihologs, narkologs, ģimenes ārsts, jurists un citi speciālisti strādā komandā, kur katrs no dalībniekiem sniedz ieguldījumu atkarīgās personas rehabilitācijas procesā. Komandas darba pamatā ir informācijas apmaiņa, kopīgu mērķu definēšana un atbildības sadalīšana. Efektīva starpdisciplināra sadarbība nodrošina atbalsta nepārtrauktību, palielina rehabilitācijas iespēju sekmes un uzlabo klienta dzīves kvalitāti. Īpaša uzmanība tiek pievērsta klienta autonomijas respektēšanai un individuālai pieejai, ņemot vērā katra gadījuma īpatnības. Praktiskais darbs: Analizēt izvēlēta gadījuma aprakstu, identificējo	4	6	2	8
8. temats. Atkarību profilakse sabiedrības līmenī. Informēšanas un izglītošanas kampaņas. Sabiedrības līmeņa atkarību profilakse koncentrējas uz preventīvu pasākumu īstenošanu, kuru mērķis ir mazināt jaunu atkarību gadījumu skaitu. Informatīvās un izglītojošās kampaņas ir būtisks profilakses instruments, kas veicina sabiedrības informētību par atkarību riskiem, pieejamajiem resursiem un veselīga dzīvesveida priekšrocībām. Kampaņu mērķauditorijas var būt bērni, jaunieši, pieaugušie vai specifiskas riska grupas. Efektīva kampaņa ir mērķtiecīgi plānota, balstīta uz uzticamu informāciju un piemērota konkrētajai sabiedrības grupai. Tā izmanto dažādus komunikācijas kanālus, tostarp sociālos medijus, masu medijus, izglītības iestādes un kopienas centrus, nodrošinot informācijas pieejamību pēc iespējas plašākam iedzīvotāju lokam. Praktiskais darbs: Izstrādāt profilakses kampaņas plānu vienai izvēlētai mērķgrupai (piemēram, jauniešiem vecumā no 14 līdz 18 gadiem).	4	8	2	8
Kopā:	32	52	16	68

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
1. Pārzina galvenos atkarību veidus, to izcelsmes faktorus un sekas individuālā un sociālā līmenī. 2. Izprot sociālā darba pieejas specifiku darbā ar atkarīgiem un līdzatkarīgiem klientiem. 3. Ir zināšanas par normatīvajiem aktiem, kas regulē atkarību ārstēšanu un sociālo palīdzību. 4. Pārzina sociālo pakalpojumu sistēmu un rehabilitācijas iespējas Latvijā. 5. Izprot multidisciplinārās komandas darba nozīmi un principus.	Vērtēšanas metode: rakstisks pārbaudes darbs, eksāmens. Vērtēšanas kritēriji: • Pareiza atkarību veidu, cēloņu un seku identificēšana. • Precīza sociālā darba metožu un pieeju izklāsts. • Latvijas normatīvo aktu atbilstoša piemērošana situācijām. • Vispārīgās un specifiskās terminoloģijas pareiza lietošana.
1. Prot identificēt atkarības veidošanās riskus un aizsargājošos faktorus. 2. Analizē klienta sociālo situāciju un nosaka atbilstošākos atbalsta pakalpojumus. 3. Spēj sadarboties ar dažādu jomu profesionāliem klienta interesēs. 4. Izstrādā un īsteno sociālā darba plānu atkarīgām un līdzatkarīgām personām. 5. Prot izvērtēt profilakses pasākumu efektivitāti.	Vērtēšanas metode: praktisko darbu analīze, situāciju risināšana. Vērtēšanas kritēriji: • Spēja analizēt klientu vajadzības un identificēt atbalsta risinājumus. • Atbilstošu sociālā darba izmantošana praktiskos piemēros. • Sadarbības ar multidisciplināru komandu plānošana un īstenošana. • Profilakses pasākumu plānošanas un izvērtēšanas prasme.

1.Spēj patstāvīgi organizēt un vadīt sociālo darbu ar atkarīgiem klientiem. 2.Spēj pieņemt lēmumus, pamatojoties uz klienta vajadzībām un tiesību ievērošanu. 3.Pielāgo darba metodes, ņemot vērā klienta individuālās īpatnības. 4.Demonstrē profesionālu ētiku un sociālā darba vērtības.	Vērtēšanas metode: eksāmens, praktisko darbu izvērtējums. Vērtēšanas kritēriji: •Spēja patstāvīgi pielietot teorētiskās zināšanas praksē. •Lēmumu pieņemšana, balstoties uz profesionālo ētiku un klienta vajadzībām. •Kompleksu situāciju risināšana, integrējot dažādas profesionālās pieejas.
--	--

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Praktiskie darbi (uzdevumu izpilde katrā tēmā)	40
Starppārbaudes darbs (rakstiska analīze vai situācijas izpēte)	20
Eksāmens (teorētisko zināšanu un praktisko situāciju risināšana)	40
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	